

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ เป็นการสรุปผลการวิจัย ซึ่งกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลผลการวิจัย อภิปรายผลผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มเขต(โซน) 6 กลุ่มเขต ในพื้นที่เขต 50 เขต จำนวน 430 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) โดยสุ่มสำนักงานเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งตามกลุ่มเขต(โซน) ใช้สัดส่วนประมาณ 3 : 1 ได้สำนักงานเขตทั้งสิ้น รวม 15 สำนักงานเขต ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ในแต่ละสำนักงานเขต สุ่มโรงเรียนในสำนักงานเขตๆ ละ 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 15 คณะ แต่ละคณะที่ใช้ตัวแทนในการให้สัมภาษณ์ จำแนกเป็นกลุ่มละ 5 กลุ่ม รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 75 คน ดังนี้

1. ประธานกรรมการ	จำนวน 15 คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ	จำนวน 15 คน
3. ผู้นำชุมชน	จำนวน 15 คน
4. ข้าราชการครู	จำนวน 15 คน
5. เลขานุการ	จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา

ตอนที่ 3 ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 51 – 60 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการศึกษา 5 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพ ภัตตาคาร กลุ่มประธานกรรมการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 61 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5 ปีขึ้นไป กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 41 – 50 ปี วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพ ภัตตาคารและธุรกิจส่วนตัว กลุ่มผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 41 – 50 ปี และ 61 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพภัตตาคาร กลุ่มข้าราชการครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 41 – 50 ปี วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพภัตตาคาร กลุ่มเลขานุการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 51 – 60 ปี วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 1 – 2 ปีประกอบอาชีพภัตตาคาร

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษา

การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อพัฒนาโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการการศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อพัฒนาโรงเรียน ในด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การให้คำปรึกษาจะเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษา ในการประชุมคณะกรรมการการศึกษาที่ผ่านมา มีวาระที่สำคัญคือการรายงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน การจัดประชุมคณะกรรมการการศึกษา จัดขึ้นเพราะโรงเรียนต้องการเสนอแผนงานและโครงการให้ที่ประชุมทราบ

การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการการศึกษา ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน ในการจัดการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน วิธีการสนับสนุนและช่วยเหลือส่วนใหญ่บริจาคเงินส่วนตัว การสนับสนุนและช่วยเหลือจะเกิดขึ้นเมื่อมีการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการการศึกษา

การประชุมงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ฯลฯ ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการการศึกษามีการประชุมงานกับชุมชน องค์กรในบริเวณใกล้เคียงกับโรงเรียน วิธีการประชุมงาน ส่วนใหญ่กระทำโดย ใช้หนังสือราชการโดยให้โรงเรียนเป็นผู้ประสาน การปฏิบัติงานที่ผ่านมาเป็นการประชุมงาน เพื่อจัดงานในวันสำคัญต่างๆ การที่ชุมชนมาใช้บริการของโรงเรียนเป็นเรื่อง การขอใช้สถานที่ในการประชุมหรือการอบรม การประชุมงานเพื่อให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการและไปช่วยพัฒนาท้องถิ่น กระทำโดยให้ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษามีส่วนร่วมโดยการให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาโรงเรียน ที่โรงเรียนจัดทำ

การมีส่วนร่วมพิจารณาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษามีส่วนร่วมโดยการให้ความเห็นชอบหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้บริหารโรงเรียนนำเสนอ หลักสูตรท้องถิ่นที่คณะกรรมการการศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น และคณะกรรมการการศึกษามีความคิดเห็นต่อเนื้อหาวิชาที่กำหนดในปัจจุบันว่าควรเน้น จริยธรรม

การแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีการเสนอ แต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียน เหตุผลในการเสนอแต่งตั้ง เพราะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ คณะกรรมการที่ปรึกษามีบทบาทในการให้คำปรึกษากับคณะกรรมการการศึกษา การเสนอแต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษาดำเนินการโดย กรรมการการศึกษาเสนอรายชื่อในที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษา

การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่ตามโครงการหรือกิจกรรมหรืองานที่กำหนด พบว่ามีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเป็นส่วนน้อย การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เคยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการการศึกษา หน้าที่ที่มอบหมายเป็นเรื่องการจัดประชุมผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การใช้อำนาจหน้าที่กระทำโดยมีการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา

ปัญหาการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่มีปัญหา

การให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาโรงเรียน ปัญหาที่พบคือ กรรมการการศึกษาทุกคนมีภาระหน้าที่ประจำ มีเวลาน้อย วิธีการแก้ปัญหา ใช้จัดประชุมในวันหยุดราชการ ผลที่ได้รับ กรรมการส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดี การสนับสนุนและการช่วยเหลือโรงเรียน ปัญหาที่พบผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่าคณะกรรมการศึกษามีงานประจำ และไม่ทราบขอบเขตบทบาทหน้าที่

การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัญหาที่พบ คือ ขาดความร่วมมือกับชุมชน และชุมชนมีปัญหาหลายสาเหตุ, การตักเตือน วิธีการแก้ปัญหา ใช้การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ ผลที่ได้รับ โรงเรียนได้รับความร่วมมือ

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ปัญหาที่พบคือ คณะกรรมการการศึกษาไม่เข้าใจนโยบายและแผนพัฒนาและกระบวนการจัดการศึกษา วิธีการแก้ปัญหา ผู้บริหารและคณะครูจัดทำและนำเสนอให้คณะกรรมการการศึกษาทราบ เพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุง ผลที่ได้รับ คือ การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ

การมีส่วนร่วมในการพิจารณาลักษณะให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ความไม่เข้าใจการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะเรื่องหลักสูตร วิธีแก้ปัญหา โรงเรียนจัดทำเสนอให้กรรมการศึกษาทราบ ผลที่ได้รับสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนและกรรมการศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาลักษณะท้องถิ่นกับโรงเรียน

การพิจารณาเสนอแนะการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียนตามความเหมาะสม ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ เพราะ ผู้เชี่ยวชาญจะมีงานประจำไม่มีเวลา วิธีการแก้ไขปัญหา คือ การขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ผลที่ได้รับโรงเรียนได้รับความร่วมมือมากขึ้น

การแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติตามหน้าที่ ปัญหาที่พบ ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งมีงานประจำ วิธีแก้ปัญห ทางโรงเรียนขอความร่วมมือเป็นครั้งคราว ผลที่ได้รับ คือ คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

การมีอำนาจหน้าที่ตามผู้บริหารโรงเรียนมอบหมาย ปัญหาที่พบ ผู้ที่ได้รับมอบหมายต้องประกอบอาชีพของตนเองด้วย วิธีแก้ปัญห พบว่า ส่วนใหญ่ให้กรรมการคนอื่นดำเนินการแทน ผลที่ได้รับงานหรือโครงการที่กำหนดสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปี 2541 ที่กำหนดไว้ 8 ข้อ มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

การให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติโดยให้คำปรึกษาแนะนำ ในด้านกิจการนักเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสรุปผลงานวิจัยของเปลี่ยน ศิริรังสรรค์กุล (2527) ที่ว่า "กรรมการศึกษาประจำโรงเรียนมีบทบาทในด้านให้คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียนในการกำหนดแนวทางการพัฒนา และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น" ในรายละเอียดของการให้คำปรึกษาแนะนำในด้านกิจการนักเรียน กรรมการการศึกษาจะให้ความสำคัญของทุนการศึกษา และวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ของนักเรียน ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนใหญ่จะให้คำปรึกษาแนะนำในการนำทรัพยากรหรือแหล่งเงินทุนในท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จุฬาร สุนทร (2537) ที่ว่า "ส่วนใหญ่

กรรมการการศึกษาจะให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ให้กับโรงเรียน” และสอดคล้องกับแนวคิดของ หวน พิณรุพันธ์ (2529) และกิติมา ปรีดีติลภ (2532) ที่เสนอแนวคิดสอดคล้องกันว่าชุมชนมีทรัพยากรอยู่มากมาย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรประเภทสถาบันต่างๆ และทรัพยากรประเภทวัฒนธรรมพื้นบ้าน โรงเรียนสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์

วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำ ส่วนใหญ่คณะกรรมการจะนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จุฬารัตน์ (2537) ที่พบว่าวิธีการให้คำปรึกษาส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาในที่ประชุมกรรมการการศึกษา เพราะเป็นโอกาสที่กรรมการศึกษาจะได้เสนอความคิดเห็นในที่ประชุมยอมรับและนำไปปฏิบัติ

การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการการศึกษา ปฏิบัติงานด้านการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน คือ การบริจาคเงินส่วนตัวจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ หาแหล่งเงินทุนจากภายนอกให้โรงเรียนดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2525 อ้างใน ไพโรจน์ พรหมมีเนตร, 2533) ที่ว่า “กรรมการศึกษาเป็นผู้ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาบางประการที่โรงเรียนประสบอยู่ และต้องการความช่วยเหลือจากชุมชน เช่น การปรับปรุงอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน” สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) ว่าที่การปฏิรูปการศึกษาจะต้องให้ชุมชนเข้ามาร่วมปฏิบัติงานช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน เช่น การปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ จัดและตกแต่งสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ร่วมรณรงค์หาทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้น

การประสานงานระหว่างโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน ส่วนราชการ ภาคเอกชน ฯลฯ จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่มีการประสานงานมากที่สุด คือ องค์กรและชุมชนบริเวณใกล้เคียงกับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (2541) ซึ่งระบุว่า “มาตรฐาน ที่ 5 ด้านปัจจัยที่มีรายละเอียด เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีคุณภาพในระดับดีน่าพอใจ โดยชุมชนและองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนโรงเรียนในเรื่องจัดซื้อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น ฯลฯ และโรงเรียนกับชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ”

การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ส่วนใหญ่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาที่โรงเรียนจัดทำเรียบร้อยแล้ว มีเป็นส่วนน้อยที่ร่วมจัดทำ ซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องกับการไม่มีเวลา หรือเห็นว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนโดยตรง แต่พบว่ากรรมการการศึกษามีส่วนแนะนำและให้นโยบายการจัดทำแก่ผู้บริหารโรงเรียนด้วยเช่นกัน

การมีส่วนร่วมพิจารณาลักษณะให้เหมาะสมกับท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่า มีส่วนร่วมในการพิจารณาลักษณะที่โรงเรียนจัดทำเรียบร้อยแล้ว การจัดทำลักษณะท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น นอกจากนี้โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถนำผู้ประกอบอาชีพในชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียนและครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา ปรีดีติลล (2532) ที่ว่า "ชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน"

การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ฯ จากผลการวิจัยพบว่า การแต่งตั้งตามภาระหน้าที่ที่โรงเรียนคิดว่าจะมีความจำเป็น ในบทบาทข้อนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการการศึกษาที่จะมองภาระงานว่ามากน้อยเพียงใด ถ้าคิดว่างานมีไม่มากและไม่สร้างงานใหม่ คณะกรรมการก็ไม่ต้องมีความจำเป็น แต่ส่วนหนึ่งที่มีการแต่งตั้ง เพราะต้องการให้มีคณะกรรมการมารับผิดชอบงานกลุ่มต่างๆ ในโรงเรียนให้ชัดเจน เช่น คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการฝ่ายอาคารสถานที่ ฯลฯ จุฬารัตน์ (2537) พบว่า "การแต่งตั้งคณะทำงานจะแต่งตั้งก็ต่อเมื่อมีการจัดกิจกรรมสำคัญของโรงเรียนเป็นครั้งๆไป เมื่อหมดกิจกรรมแล้วคณะทำงานก็หมดหน้าที่" ซึ่งแตกต่างจากการแต่งตั้งจากคณะกรรมการฯ จากผลการวิจัยนี้ เป็นการแต่งตั้งประจำตามวาระของคณะกรรมการการศึกษา

การมีอำนาจหน้าที่ตามที่ผู้บริหารมอบหมาย จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการมอบหมาย อำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการการศึกษาปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ เรื่องการประชุมผู้ปกครอง โดย ให้กำหนดเนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินการ และก่อนการปฏิบัติจะมีการวางแผนร่วมกัน วิธีการนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (ม.ป.ป.) ได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่สำคัญคือ "มีกลไกที่จะให้เกิดความร่วมมือ เช่น มีการจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษา โดยมีการเสริมความพร้อมและกำหนดหน้าที่ร่วมกันในทิศทางที่พึงประสงค์"

ผู้วิจัยเห็นว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนด ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติแต่ลักษณะการปฏิบัติในแต่ละข้อมีความมาก น้อย ครอบคลุมงานด้านต่างๆ ภายในโรงเรียนแตกต่างกันได้แก่ การให้คำปรึกษา แนะนำ ในการพัฒนาโรงเรียน ด้านวิชาการคณะกรรมการการศึกษาจะให้คำปรึกษา ในงานธุรการของวิชาการ คือ การจัดห้องเรียน การให้วัสดุ คุรุภัณฑ์ ตกแต่งห้องเรียน และห้องสนับสนุนการสอน เช่น ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องโสต / สื่อ วัสดุอุปกรณ์ โรงฝึกงาน ฯลฯ งานกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่จะให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งการสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่อง เงินทุน อาหารกลางวัน จัดหา อุปกรณ์ เครื่องใช้ที่จำเป็นให้กับนักเรียน งานบุคลากรจะเกี่ยวข้องในเรื่องการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร เช่น การจัดหารางวัลและจัดการศึกษาดูงาน เป็นต้น การปฏิบัติงานตามบทบาทที่กำหนด จะมีความแตกต่างกันในแต่ละคณะ ขึ้นอยู่กับ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งตามระเบียบกำหนดให้เป็นเลขานุการ ของคณะกรรมการการศึกษา เป็นส่วนใหญ่ ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร จะทำให้คณะกรรมการศึกษามีภาระงานมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันถ้าผู้บริหารโรงเรียนขาดการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมคณะกรรมการการศึกษา จะมีบทบาทร่วมปฏิบัติงานกับโรงเรียนค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการสนับสนุน ช่วยเหลือในเรื่องการเงิน สิ่งของ เท่าที่โรงเรียนจำเป็นเท่านั้น ผู้บริหารโรงเรียนที่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้ ความสามารถ จะสามารถสรรหาและคัดเลือกบุคคล เข้ามาร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีสายงาน รับผิดชอบหลายระดับและโรงเรียนเป็นระดับล่างสุด ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงตั้งแต่ระดับสำนักงานเขต ระดับสำนักการศึกษา และระดับที่กำหนดและควบคุมนโยบายการบริหารการศึกษากรุงเทพมหานครควรมีแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษาให้ชัดเจน และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถเป็นผู้นำในการบริหารองค์การคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้อย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมกัน

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาโรงเรียน พบว่ากรรมการการศึกษาทุกคนมีภาระหน้าที่ประจำ บางคนไม่มีความถนัดกับการบริหารงานของโรงเรียน (งานวิชาการ) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เปลี้น ศิริรังสรรค์กุล (2527) พบว่า "กรรมการการศึกษา ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนไม่ได้เต็มที่ เนื่องจากต้องประกอบอาชีพส่วนตัว และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทร ชอบทำดี (2534) ที่ว่า "กรรมการศึกษามีปัญหาการประกอบอาชีพส่วนตัวไม่มีเวลา" การแก้ปัญหา คือ จัดประชุมในวันหยุดราชการ และพยายามประสานงาน นัดหมายล่วงหน้า

ปัญหาการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน พบว่า มีปัญหาเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบ คือ กรรมการการศึกษาไม่มีเวลาเพราะมีงานประจำ ซึ่งจะตรงกับปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ และปัญหาในการมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เปลี้น ศิริรังสรรค์กุล (2527) ที่พบว่า “สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา ไม่มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะมีงานอื่นๆ ต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพส่วนตัว “และผลการวิจัยของ จุฬาร ติสุคนธ์ (2537) พบว่า “คณะกรรมการมีเวลาทำงานน้อยมาก สาเหตุจากมีภาระกิจส่วนตัวต้องประกอบอาชีพ”

ปัญหาการประสานงานระหว่างโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานและส่วนราชการต่างๆ และภาคเอกชน เพื่อให้โรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการให้บริหารแก่ชุมชน หน่วยงาน ส่วนราชการและการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า มีปัญหาค่อนข้างน้อย ปัญหาที่พบ คือ ขาดความร่วมมือสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา ปรีดีดิถ (2532) ที่ว่า “ปัญหาที่เกิดจากชุมชน ประชาชนในชุมชนส่วนมาก ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา เนื่องจากประชาชนได้รับการศึกษาดำ ฐานะทางเศรษฐกิจของสังคมอยู่ในระดับต่ำ สิ่งแวดล้อมของชุมชน รอบๆ โรงเรียนเสื่อมโทรม บางแห่งเป็นแหล่งมั่วสุมอบายมุข” สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เปลี้น ศิริรังสรรค์กุล (2527) ซึ่งพบว่า “ประชาชนส่วนมากยากจน จึงช่วยเหลือโรงเรียนได้น้อย และขาดความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไพโรจน์ พรหมมีเนตร (2533) ที่พบว่า “ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความร่วมมือ ในการพัฒนาโรงเรียนเท่าที่ควร สาเหตุเนื่องมาจากความยากจนความขาดแคลน ไม่มีเวลาให้ความร่วมมือ”

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน และการให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น พบว่า มีปัญหาเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบคือ กรรมการการศึกษา ไม่เข้าใจนโยบายและแผนพัฒนา และไม่เข้าใจการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะเรื่องหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เปลี้น ศิริรังสรรค์กุล (2527) ที่พบว่า “ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ คือ ความรู้ต่ำ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร” และ ผลการวิจัยของ จุฬาร ติสุคนธ์ (2537) พบว่า “กรรมการการศึกษาให้คำปรึกษาแนะนำน้อย สาเหตุมาจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร”

ผู้วิจัยเห็นว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา มีปัญหาน้อยมาก หรือยังไม่พบปัญหาอันเนื่องมาจากการปฏิบัติงาน เป็นส่วนใหญ่ อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานยังมีขอบเขตจำกัดตามสภาพโรงเรียน ชุมชน สังคมและเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ และตามสภาพของบุคคลที่เข้ามาร่วมในคณะกรรมการการศึกษาของแต่ละโรงเรียน ปัญหาที่พบในภาพรวม คือ การขาดความเข้าใจในขอบเขตภาระงาน ไม่มีเวลาหรือต้องประกอบอาชีพส่วนตัว การแก้ปัญหากระทำกันเองในคณะกรรมการแต่ละโรงเรียน การสื่อสาร และการประสานงานกันระหว่างคณะกรรมการแต่ละโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ยังไม่พบมากนัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริม และพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยจัดให้มีการพบปะ สังสรรค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาจากการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน ควรจัดการศึกษาดูงาน การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ เพื่อให้คณะกรรมการการศึกษาปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ และลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นให้น้อยลง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พอสรุปได้ดังนี้

ระดับโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา โดยตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมาย และตำแหน่งในคณะกรรมการการศึกษา (องค์กรเสริมในโรงเรียน) ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการนำชุมชนและองค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ให้เกียรติและให้กำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูในโรงเรียนควรมีวิสัยทัศน์และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียน ไปในแนวทางที่สอดคล้องกันเพื่อให้การบริหารโรงเรียนพัฒนาไปอย่างมีเอกภาพ และพร้อมที่จะเป็นผู้นำชุมชนร่วมพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ระดับสำนักงานเขต

จากผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาในการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมงาน และขาดความเข้าใจในบทบาท สำนักงานเขตควรมีส่วนร่วมในการสรรหา และขอความร่วมมือ ให้ความสำคัญกับบุคคลที่มาร่วมเป็นกรรมการการศึกษา ซึ่งจะเป็นแรงเสริมได้ดี สำนักงานเขตควรกำกับดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาให้เป็นระบบ โดยเฉพาะมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานของคณะกรรมการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ระดับสำนักการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษาในรายละเอียดยังมีสภาพ และปัญหาแตกต่างกัน สำนักการศึกษาควรกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาให้ชัดเจน มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละด้านให้ครอบคลุม มีการจัดอบรม การดูงาน ให้กับคณะกรรมการการศึกษาเพื่อให้คณะกรรมการการศึกษาแต่ละโรงเรียน มีโอกาสพบปะ สังสรรค์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษาในแต่ละโรงเรียน และในภาพรวมของสำนักงานเขต และภาพรวมของกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อวางแผนการพัฒนาคณะกรรมนี้ให้เข้มแข็งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและที่เป็นปัญหาในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร จำแนกกลุ่มเขต(โซน) และ พื้นที่เขต